

22.6.2004

2014/4/02

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Leila Andersin

PÄÄTÖS KIIREELLISEN HUOSTAANOTON LOPETTAMISESTA

1

KANTELU

A arvosteli 26.8.2002 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Vantaan sosiaaliviraston johtavan sosiaalityöntekijän B:n menettelyä lastensuojeluasiassa. A:n mukaan hänen tyttärelapsensa sijoitettiin lastenkotiin lapsen äidin jouduttua äkillisesti sairaalaan ilman, että lapsen isää tai omaisia olisi yritetty tavoittaa ensin. Johtava sosiaalityöntekijä B ei vastannut A:n soittopyyntöihin eikä hänelle kerrottu lapsen sijoituksesta.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Asiakirjoista käy ilmi, että A:n tytär sairastui äkillisesti ja vietiin sairaalaan 21.8.2002. Tyttären alle puolivuotiaalle lapselle tuli järjestää nopeasti asianmukainen hoito, joten hänet otettiin kiireellisesti huostaan ja sijoitettiin lastenkotiin.

Johtavan sosiaalityöntekijän B:n selvityksen mukaan tytär oli sairaalassa kertonut, että lapsen isällä ei ole heihin yhteyttä ja että hänen omat vanhempansa ovat eronneet ja ovat työssä. Kun lapsen isään saatiin yhteys 21.8, hänelle kerrottiin lapsen huostaanotosta. Isä ei työnsä vuoksi kuitenkaan voinut ottaa lasta heti hoitoonsa. Hänen kanssaan sovittiin lapsen sijoituksen jatkamisesta, kunnes isä voi huolehtia lapsesta. Isä otti lapsen hoitoonsa 23.8.2002. Kiireellisen huostaanoton lopettamisesta ei tehty päätöstä, vaan sen annettiin raueta.

Selvityksen mukaan sosiaaliviranomaiset yrittivät tavoittaa A:ta puhelimitse heti hänen tyttärensä jouduttua sairaalaan kuitenkin siinä onnistumatta. A otti puhelimitse yhteyttä sosiaaliviranomaisiin 23.8.2002, jolloin hän jätti puhelinvastaajaan soittopyynnön ja viestin, että lapsi on luovutettava isälleen. Tuolloin lapsen hoidosta oli jo sovittu lapsen isän kanssa, joka oli kertonut kykenevänsä hoitamaan lapsen.

3.2

Oikeusohjeet

Lastensuojelulain 16 §:n mukaan sosiaalilautakunnan on otettava lapsi huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kodin olosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä, jos avohuollon tukitoimet eivät ole tarkoituksenmukaisia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi, ja jos sijaishuollon arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. Lain 17 § velvoittaa viranomaisia järjestämään lapsen vanhemmille ja huoltajille tilaisuuden tulla kuulluksi ennen päätöstä huostaanotosta ja sijaishuoltoon sijoittamisesta. Mikäli kuulemista ei ole voitu järjestää tai lapsen huoltaja vastustaa huostaanottamista tai siihen liittyvää sijoittamista, on päätös alistettava 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.

Jos lapsi on 16 §:ssä mainitusta syystä välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen huostaanoton ja sijaishuollon tarpeessa, hänet voidaan lastensuojelulain 18 §:n mukaisesti ottaa sosiaalilautakunnan huostaan alistamatta päätöstä hallinto-oikeuden vahvistettavaksi (1 momentti). Kiireellinen huostaanotto lakkaa (2 momentti) viimeistään 14 päivässä päätöksen tekemisestä, jollei sitä sanottuna aikana oteta 17 §:ssä tarkoitettuna huostaanottoasiana käsiteltäväksi. Huostaanottoasia on tällöin käsiteltävä viivytyksettä ja viimeistään 30 päivän kuluessa kiireellisen huostaanoton tekemisestä tai muussa tapauksessa huostaanottopäätös raukeaa. Erittäin painavasta syystä voidaan määräaikaa jatkaa enintään 30 päivää.

Kun lapsi on otettu sosiaalilautakunnan huostaan, sosiaalilautakunnalla on lastensuojelulain 19 §:n mukaan huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta sekä olinpaikasta. Sosiaalilautakunnan tulee kuitenkin pyrkiä yhteistoimintaan lapsen vanhempien ja muiden huoltajien kanssa.

Lastensuojelulain 20 §:n mukaan sosiaalilautakunnan on lopetettava huostassapito, kun 16 §:n mukaista huostassapidon ja sijaishuollon tarvetta ei enää ole, jollei lopettaminen ole selvästi vastoin lapsen etua.

3.3

Kannanotto

3.3.1 Päätös kiireellisestä huostaanotosta

Saadun selvityksen perusteella A:n tyttären jouduttua äkillisesti sairaalaan, olosuhteet olivat sellaiset, että hänen lapsensa oli välittömän huolenpidon ja hoidon tarpeessa. Sosiaaliviranomaisilla oli siis lastensuojelulain mukainen velvollisuus järjestää lapsen hoito. Kiireelliseen huostaanottoon ja sijoitukseen päädyttiin, koska lapsen huoltajaa ja muita omaisia ei tavoitettu. Sosiaaliviranomaisten saatua yhteyden lapsen isään, lapsen jatkosijoituksesta sovittiin yhdessä hänen kanssaan.

Edellä esitetyn perusteella katson Vantaan sosiaaliviranomaisten ja johtavan sosiaalityöntekijän B:n toimineen lastensuojelulain mukaisesti päättäessään ottaa lapsen kiireellisesti huostaan.

3.3.2 Kiireellisen huostaanoton lopettaminen

Saadun selvityksen mukaan kiireellisen huostaanoton lopettamisesta ei tehty erillistä päätöstä.

Sosiaali- ja terveysviraston käsityksen mukaan lastensuojelulaki ei edellytä kiireellisen huostaanoton lopettamispäätöksen tekemistä, mikäli kiireellinen huostaanotto ei johda huostaanoton valmisteluun, vaan tällöin kiireellinen huostaanotto lakkaa tai raukeaa itsestään. Viraston selvityksen mukaan kiireellisen huostaanoton lopettamispäätöstä ei siis tehty, vaan huostaanotto lakkasi tosiasiallisesti 23.8.2002, jolloin lapsi annettiin toisen huoltajansa, isän hoitoon.

Lastensuojelulain 18 §:n 2 momentista ei nähdäkseni ilmene yksiselitteisesti, lakkaako kiireellinen huostaanotto lapsen kotiuttamiseen. Lain 20 § velvoittaa viranomaista lopettamaan huostassapidon, kun lain 16 §:n mukaista tarvetta huostassapidolle ja sijaishuollolle ei enää ole, jollei lopettaminen ole selvästi vastoin lapsen etua.

Huostaanotto merkitsee puuttumista perustuslain 10 §:ssä perus- ja ihmisoikeutena turvattuun yksityis- ja perhe-elämän suojaan. Huostaanotto siirtää osan huoltajan oikeuksista sosiaalilautakunnalle ja antaa sosiaalilautakunnalle melko laajat valtuudet päättää lapsen huolenpitoon liittyvistä asioista. Huostaanoton oikeusvaikutukset jatkuvat, vaikka lapsi sijoitetaan omaan kotiin tai huoltajalle. Tästä syystä huostaanoton jatkuminen tai lakkaaminen tulee käsitykseni mukaan voida todeta yksiselitteisesti. Asianosaista ei saa mielestäni jättää epätietoiseksi siitä, onko huostaanotto lakannut, vaikka kysymys olisi lyhyestäkin ajanjaksosta.

Kun otetaan huomioon se, että lastensuojelulaki on tulkinnanvarainen päätöksentekovelvollisuuden suhteen, en pidä Vantaan sosiaali- ja terveysviraston menettelyä lainvastaisena. Omasta mielestäni olisi kuitenkin ollut perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta arvioiden perusteltua, että virasto olisi tehnyt päätöksen kiireellisen huostaanoton lopettamisesta silloin, kun huostassapidon ja sijaishuollon tarve päättyi sen johdosta, että lapsi sijoitettiin isänsä luokse.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3.2 esittämäni käsityksen Vantaan sosiaali- ja terveysviraston menettelystä viraston tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni sosiaali- ja terveysvirastolle.

Asia ei anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin.